

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2023-47-4

УДК 664.14+664.64]:334.45

Сорокіна А.М.*аспірантка кафедри економіки, менеджменту та адміністрування**Херсонського державного університету*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1811-5116>E-mail: sorokinaalena271@gmail.com

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНДИТЕРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дана стаття присвячена проблемі розвитку кондитерської галузі України в сучасних умовах. Проведено аналіз ринку кондитерської промисловості, визначено характерні для нього проблеми, а також проаналізовано діяльність підприємств цієї сфери. На сьогодні однією з основних проблем кондитерської галузі є збут виготовленої продукції як за кордоном, так і в середині країни. Зростання курсу долара дуже впливає на купівлю головного складника, тобто какао, який є основним продуктом при виготовленні шоколадного виробу. Зарубіжні постачальники кондитерських виробів дивлячись на купівельну спроможність населення намагаються завозити максимально більш дешеву продукцію, тим самим погіршуючи становище для вітчизняних виробників. Зсилаючись на проведений аналіз, можна стверджувати, що підприємства борючись за частину ринку починають здешевлювати товар, тим що замінюють якісні компоненти на більш дешевші, тим самим відмовляються від виробництва якісного продукту. Заміна якісних компонентів на дешеві призводить до здешевлення асортименту та впливає на конкурентоздатність виробів на ринку європейських країн. На основі вище сказаного можна говорити про актуальність статті, а також на підставі аналізу підприємств кондитерської галузі можна запропонувати шляхи вирішення проблем збуту виготовленої продукції.

Ключові слова: кондитерська галузь, аналіз ринку, експорт, імпорт, шляхи збуту.

Sorokina Alona. PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONFECTIONERY INDUSTRY OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

This article is devoted to the problem of the development of the confectionery industry of Ukraine in modern conditions. An analysis of the confectionery industry market was carried out, its specific problems were identified, and the activities of enterprises in this area were also analyzed. Today, one of the main problems of the confectionery industry is the sale of manufactured products both abroad and in the middle of the country. The increase in the dollar rate greatly affects the purchase of the main ingredient, that is, cocoa, which is the main product in the manufacture of chocolate products. Foreign suppliers of confectionery products looking at the purchasing power of the population, they try to import products that are as cheap as possible, thereby worsening the situation for domestic producers. Referring to the conducted analysis, it can be stated that companies fighting for a part of the market begin to make the product cheaper by replacing high-quality components with cheaper ones, thereby refusing to produce a high-quality product. The main manufacturers of the confectionery market of Ukraine are singled out. The analysis was carried out and it was determined that about 80% of the confectionery industry market is occupied by the main manufacturers, that is, an oligopoly can be clearly observed in the market. The advantages of competitors, which are the main ones in the production of the confectionery industry of Ukraine, have been studied. The key problems of development of confectionery industry of Ukraine are outlined. Currently, there is a fairly high probability of using substitute confectionery products instead of high-quality ones. Based on this, many manufacturers use substitutes in their products in order to maintain price and quality. Prospective ways of improving the efficiency of the functioning of enterprises in the confectionery industry are highlighted. As a result of the conducted research, it was determined that a wide range of products, domestic and foreign sales markets, qualified personnel and a place on the market, namely reputation, are the main advantages among manufacturers of the confectionery industry of Ukraine. Replacing high-quality components with cheap ones leads to a decrease in the price of the assortment and affects the competitiveness of products on the market of European countries. On the basis of the above, it is possible to talk about the relevance of the article, as well as on the basis of the analysis of enterprises in the confectionery industry, it is possible to propose ways to solve the problems of selling manufactured products.

Keywords: confectionery industry, market analysis, export, import, sales channels.

Постановка проблеми. Кондитерська галузь це одна з найрозвинутіших промисловостей, проте в Україні кондитерський ринок різко та сильно змінюється завдяки економічній кризі, а саме покупці більш вибагливіше вибирають солодоші.

Малі виробники все більше виграють перед крупними підприємствами, оскільки вони переважають у виробництві більш якісного товару. Проте, дана стратегія не є пріоритетною в Україні. Оскільки з 2015 року експорт кондитерських товарів

значно скоротився, це спричинило внутрішню конкуренцію на місцевому ринку. Українські виробники кондитерських товарів активно борються за місцевий ринок.

Кондитерська галузь України включає в себе понад 700 компаній. Крупним виробникам доводиться конкурувати з невеликими місцевими мережами, котрі мають власні пекарні за попит споживача.

Наслідком цього є те, що українці полюбують солодоці. Виходячи зі статистики можна стверджувати, що країна щорічно на людину споживає 13 кг кондитерської продукції, тоді, як США – всього 9 кг солодоців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження ринку кондитерських товарів України та вирішенню організаційно-економічних питань ефективного функціонування підприємств кондитерської галузі присвячують праці Заїнчовського А. [1], Климаш Н. [2], Сичевського М. [3] та ін. Проте, дивлячись на сучасний стан кондитерської промисловості в Україні, на сьогодні залишаються невирішеними питання, які спрямовані на успішний економічний розвиток.

Мета статті. Основною метою статті є аналіз кондитерської галузі, підприємств цієї сфери та дослідження питань, які пов'язані зі збутом товару та подальшим розвитком промисловості в умовах економічної кризи.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. За умов економічної кризи український ринок кондитерської продукції дуже змінився, тобто виробники хочуть зекономити на якості складників, натомість покупці почали більш вимогливо ставитися до вибору солодоців.

Аналізуючи статистику можна прогледіти що, українці споживють солодоці в рази менше, ніж жителі Центральної та Західної Європи. Якщо жителі України з'їдають шоколаду 1,5 кг в рік, то європейські країни споживають близько 5 кг [5].

Україна споживає та виробляє весь спектр кондитерських товарів, але більше переважають борошняні м'які солодоці. Передові місця за споживанням займають борошняні кондитерські вироби, приблизно 5 кг на населення щорічно, цукерки (шоколад) посідають друге місце – 2 кг на душу населення щорічно, інші кондитерські товари – 7 кг щороку.

Відтак, порівнюючи обсяг споживання борошняних кондитерських виробів найбільш популярних в Нідерландах та Укра-

їні складає 13,5 кг в рік, що в свою чергу вдвічі перевищення показника всередині країни. У порівнянні Швейцарії та України середньорічне споживання виробів з шоколаду близько 11 кг на населення, а це в 5 раз перевищує в Україні. Проте, Швеція є головним лідером з виробництва цукрових кондитерських товарів зі споживанням 8,87 кг на душу населення. В структурі кондитерської промисловості України частка реалізованої продукції становить 13%, з них основна увага приділяється кондитерським борошняним виробам – 40%, решта залишається на вироби з цукру та шоколаду.

Однак цифри свідчать про важку економічну ситуацію, а не про відсутність солодоців на ринку країни [6], так 2018-2019 роки можна охарактеризувати спадом доходів населення, мінімальні поліпшення позначилися в 2020 році. Ринок кондитерської галузі України в 2018 році був на 0,1% менше, ніж в 2019. Основною зі статей економії стали товари кондитерського виробництва. На обсяг виробництва кондитерської продукції, тобто на спад вплинуло споживання.

Згідно даних Державної служби статистики України [4]. Можемо зробити аналіз обсягів виробництва кондитерської галузі згідно років (рис. 1).

Аналізуючи дані бачимо, що з кожним роком обсяг виробництва товарів стрімко падає. Дана проблема пов'язана з тим, що на території України ведуться бойові дії, разом з цим гривня слабшає, ростуть податки, і споживач не має змоги купувати товар у тих об'ємах в яких купував раніше.

На основі отриманих даних маємо змогу виокремити основні проблеми ринку кондитерської промисловості України станом на 2022 рік (рис. 2).

Вплив падіння гривні на вартість сировини, що імпортується на виробництво кондитерських товарів з борошна, спровокувало збільшення попиту на дешеві продукти (вафлі, пряники, крекери). Виробництво дешевих продуктів з якісної сировини не рентабельно. Відтак збільшення попиту на бюджетний сегмент солодоців призвело до змін на виробництві найбільш популярних товарів, а саме зміни технологій. Натомість кондитерські підприємства почали використовувати вітчизняні, або більш дешеві складники імпортованої сировини.

Ще одним із факторів основних проблем розвитку кондитерської галузі є те що в основному виробники, що імпортують

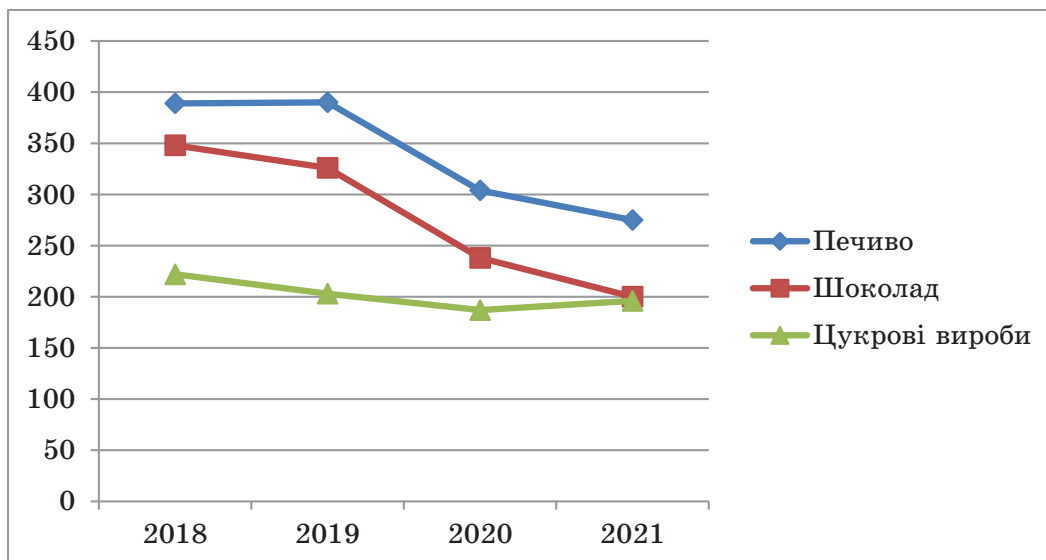

Рис. 1. Обсяг виробництва кондитерської галузі, тис. тон

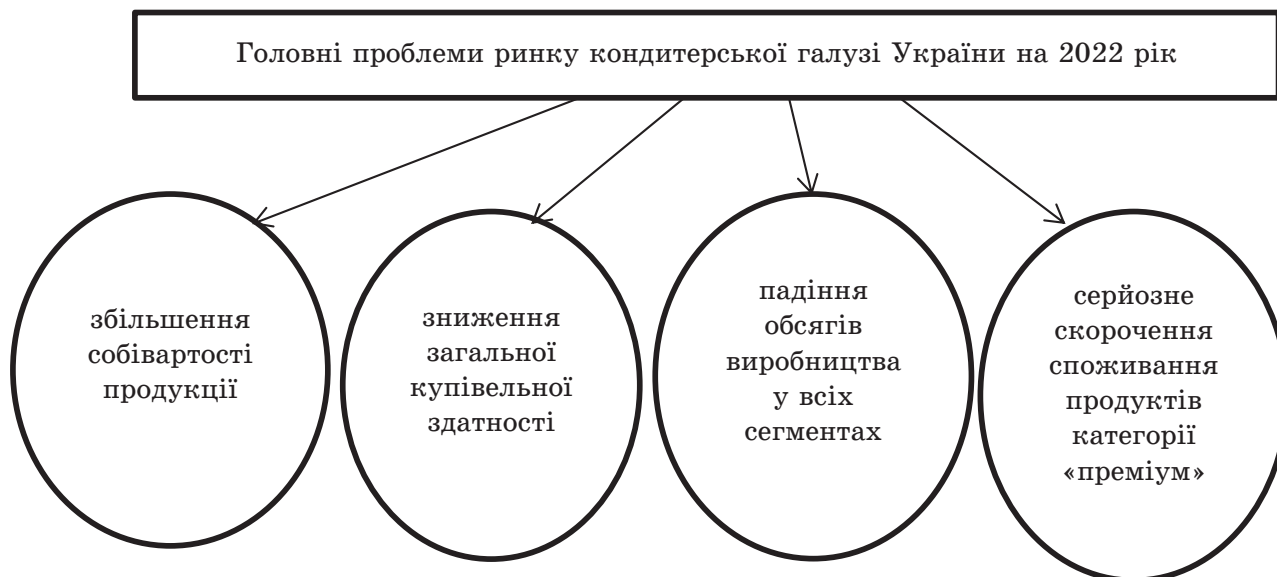

Рис. 2. Головні проблеми ринку кондитерської галузі України на 2022 рік

зосередились на поповненні ринку дешевою продукцією, це ми можемо побачити на (рис. 3).

Також це є однією з проблем розвитку кондитерської галузі, оскільки відбувається перенасичення ринку товарів, що впливає на зменшення збуту виробниками української продукції.

Більшість експортерів нашої країни це сусідні держави, оскільки українці люблять голландські, турецькі, польські та німецькі солодощі. Тому ці товари радують не тільки прийнятною ціною, а також якістю. Сумарно в 2020 році імпорт кондитерських товарів склав більше 30 тис. тон, а 2021 року більш ніж 35 тис. тон.

У 2020 році Україна поставила іноземним партнерам товарів загальною вартістю на 104,5 тис. доларів, а це 77,5 тис. тон продукції. Відносно експорту, найбільше українських кондитерських солодощів купують такі країни, як: Азербайджан, Казахстан, Туркменістан і Молдова.

Отже, на сьогоднішній день можна виділити чотири категорії проблем розвитку кондитерської галузі [11]:

- 1) фінансові проблеми;
- 2) зниження купівельної спроможності населення;
- 3) проблеми, пов'язані з внутрішньою політикою держави;
- 4) проблеми, пов'язані зі збутом.

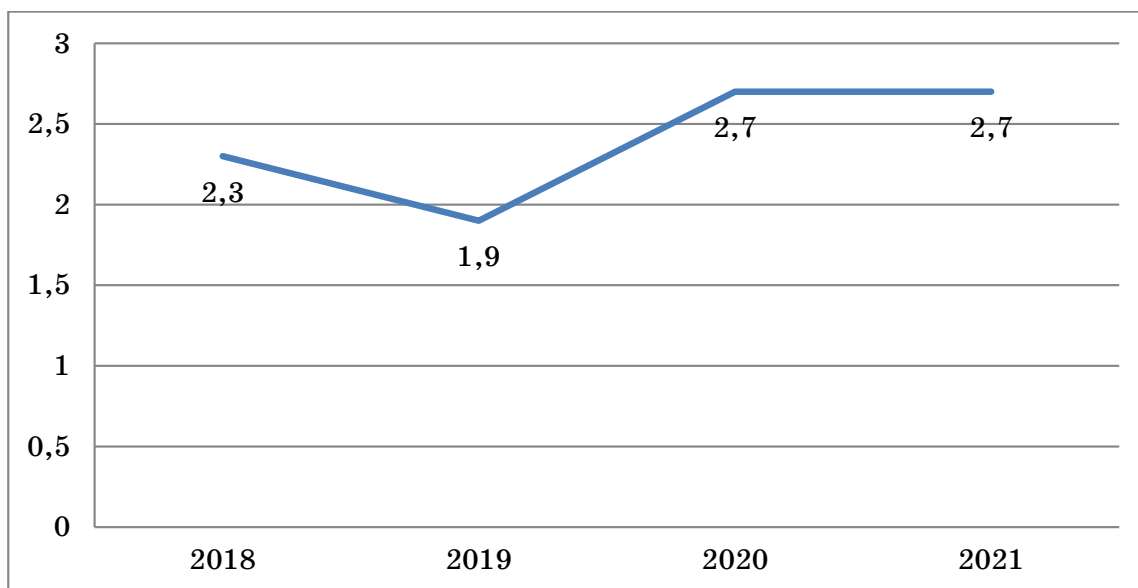

Рис. 3. Динаміка частки імпорту кондитерської продукції, %

Проте, шляхом вирішення даної проблеми, компанії почали збільшувати експорт товарів.

Вітчизняні українські підприємства одержали стимул в якості відсутності мит на кондитерські товари в Європейському Союзі. Тому, лідери вітчизняного ринку [9; 10; 12]: «Roshen», «АВК» та «NESTLE» почали активно користуватися можливістю та виводити на зарубіжний ринок новинки кондитерських товарів. У 2021 році експорт виробів зріс на 11% в порівнянні з 2020 роком. Українські кондитерські вироби активно купують в Азербайджані, Молдові, Туркменістані та Казахстані. В країнах Європейського Союзу великим попитом користуються вироби в Польщі та Литві. Також збільшився збут та попит на продукцію в Америці, Монголії та Іраці. Згідно даних Державної статистики, за січень-серпень 2021 року експорт товарів склав 287,2 млн. доларів.

Також близько 100 млн. доларів одержали від продажу какао і продуктів з нього на зовнішніх ринках. З огляду темпів зростання імпорту на зовнішній ринок, Україна може збільшити експорт в країни ЄС до \$ 450 млн., що є цілком реалістичним.

Для того, щоб вийти на ринок Європейського Союзу [7], потрібно провести наступні заходи задля збільшення експорту виробів:

- інвестувати у репутацію компанії та торгову марку;

- участь кондитерських компаній у Міжнародній організації справедливої торгівлі, задля купівлі якісного какао та шоколаду

за доступними та адекватними цінами, а також виробництво має бути з дотриманням стандартів якості, та екологічної безпеки;

- обирати складники виробів, з яких зроблена продукція лише за стандартами якості;

- інвестувати у наукові дослідження та їх впровадження на підприємствах;

- активізувати виробництво шляхом впровадження законодавчої бази. Зважаючи на думку аналітиків, кондитерським підприємствам потрібно приділити увагу категорії споживачів пенсійного віку та розробити продукцію, оскільки за даними ООН до 2050 року кількість людей похилого віку зросте приблизно в 3 рази.

Останнім часом експерти звертають увагу на те, що на ринку кондитерської галузі все більше популярності набирають продукти з високим вмістом рослинного білка та енергетичні батончики. Зважаючи на це малі кондитерські підприємства [8], можуть зайняти ніші сектор ще не освоєного кондитерського ринку. Прикладом можуть слугувати вироби кондитерської промисловості для групи населення, яке веде здоровий спосіб харчування, та ті, хто вживає спеціалізовані продукти. Існують групи людей споживачів, які зацікавлені у підтвердженні корисних властивостей кондитерських товарів, тому з'являється необхідність проведення та висвітлення результатів наукових досліджень. Виходячи з вище сказаного, обов'язковою складовою діяльності великих кондитерських підприємств стають дослідження.

Висновки. Ринок кондитерської галузі України на сьогоднішній день переживає точку спаду збуту товарів в середині країни, проте знаходить інші варіанти збуту за межами країни, причому витісняючи великі кондитерські компанії, тим самим створюючи конкурентне середовище.

Це свідчить про досить високий рівень конкурентоспроможності вітчизняного кондитерського ринку та спроможність галузі до збільшення експортних поставок на ринок Європейського Союзу, а також здатність витримати конкурентний тиск на внутрішньому ринку.

Проте політична ситуація та військовий стан країни, а також економічні труднощі викликали основні проблеми кондитерської галузі, які можна розділити на чотири групи, а саме: зниження купівельної спроможності населення; фінансові проблеми; проблеми, які пов'язані з внутрішньою політикою держави, а також проблемами ринку збуту.

Відтак, слід проводити модернізацію на виробництві підприємств, застосовувати інноваційні технології, прикладом цього є провідні вітчизняні кондитерські фабрики, за умов впровадження законодавчої бази України підвищити технологічність та наукоємність виробництва.

Основними ідеями покращення сучасного стану кондитерської галузі можна виділити:

- збільшення частки експорту виробів за межі країни;
- вдосконалити якість продукції, щоб підвищити конкурентоспроможність підприємства;
- інвестувати у репутацію та торгівлю марку компанії;
- активізувати виробництво шляхом впровадження законодавчої бази.

Для досягнення істотного покращення сучасного стану кондитерської галузі України потрібно намагатися впровадити запропоновані заходи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналіз ринку кондитерських виробів у 2018 році. URL: https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz_runka_muchnyh_konditerskih_izdeliy_2018.html.
2. Державна статистика України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Зайнчковський А. О. Підприємства харчової промисловості на ринку продовольчих товарів України. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2009. № 31. С. 18–21.
4. Індекси промислової продукції за видами діяльності за 2018–2020 рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/ipv2018_u_bez.html.

5. Климаш Н.І. Застосування методик трендового аналізу для визначення імовірності розвитку кризових явищ на підприємстві. *Облік і фінанси*. 2014. № 2. С. 138–143.
6. Офіційний сайт підприємства “Roshen”. URL: <https://www.roshen.com/en>.
7. Офіційний сайт підприємства “ABK”. URL: <https://ack.ua>.
8. Офіційний сайт підприємства “NESTLE”. URL: <https://www.nestle.ua>.
9. Перспективи виробництва кондитерських виробів. URL: <http://naukarus.com/perspektivy-proizvodstva-konditerskih-izdeliy-proizvodimyh-na-osnove-halvichnyh-mass.html>.
10. Сичевський М.П. Удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку харчової промисловості України. : дис. д-ра екон. наук: 08.07.01; НАН України. Київ. 2005. 468 с.
11. Стан та розвиток кондитерської промисловості у Чернігівській області. URL: http://confcontact.com/2018alyans/ek6-dudla_kuch.php.
12. Україна ринок кондитерських виробів за 2021 рік. URL: <https://ukrprod.dp.ua/2021/11/10/ukraina-rynok-konditerskixizdelij-2021-god.html>.

REFERENCES:

1. Zainchkovsky A.O. (2009) Pidpryyemstva kharchovoyi promyslovosti na rynku prodovolchych tovariv Ukrayiny [Entrepreneurship of the kharchovoi prom to the market of food products in Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohiy* [Scientific works of the National University of Food Technologies]. № 31, pp. 18–21.
2. Klimash N. I. (2014) Zastosuvannya metodyky trendovoho analizu dlya vyznachennya imovirnosti rozvytku kryzovykh yavysch na pidpryyemstvi [Application of the method of trend analysis to determine the likelihood of the development of crisis phenomena in the enterprise]. *Oblik i finansy* [Accounting and finance]. № 2, pp. 138–143.
3. Sichevskogo M. P. (2005) Udokonalennya orhanizat-siyno-ekonomichnoho mekhanizmu rozvytku kharchovoyi promyslovosti Ukrayiny: dis. ... d-ra econ. nauk 08.07.01 [Improvement of organizational and economic mechanism of food industry development in Ukraine. Dr. eng. sci. diss.]. Kyiv. 468 p.
4. Derzhavna statystyka Ukrayiny [The statistics of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Analiz rynku kondyters'kykh vyrobiv u 2018 rotsi [Analysis of the confectionery market in 2018]. Available at: https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz_runka_muchnyh_kondite_rskih_izdeliy_2016.html.
6. Indeksy promyslovoyi produktsiyi za vydamy diyal'nosti za 2018– 2020 roky [Indices of industrial production by type of activity for 2018-2020 years]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/ipv2018_u_bez.html Perspektivy vyro.
7. bnystva kondyters'kykh vyrobiv [Prospects for confectionery production]. Available at: <http://naukarus.com/perspektivy-proizvodstva-konditerskih-izdeliy-proizvodimyh-naosnove-halvichnyh-mass.html>.
8. Stan ta rozvytok kondyters'koyi promyslovosti u Chernihiv's'kiy oblasti [Condition and development of the confectionery industry in the Chernihiv region]. Available at: <http://confcontact.com/2010alyans/ek6-dudlakuch.php>.
9. Ukrayina rynek kondyters'kykh vyrobiv za 2021 rik [Ukraine confectionery market for 2021]. Available at:

- <https://ukrprod.dp.ua/2021/11/10/ukraina-rynok-konditerskixizdelij-2017-god.html>.
10. Ofitsiyyny sayt pidpryyemstva "Roshen" [The "Roshen" corporate official website]. Available at: <https://www.roshen.com/en>.
 11. Ofitsiyyny sayt pidpryyemstva "ASK" [Official site of "ASK" company]. Available at: <https://ack.ua>
 12. Ofitsiyyny sayt pidpryyemstva "NESTLE" [Official site of the "NESTLE" company]. Available at: <https://www.nestle.ua>.

*Стаття надійшла до редакції 24.03.2023.
The article was received 24 March 2023.*